

Łukasz Donaj^[1]

Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu

Krzysztof Duda^[2]

Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu

Wybory do sejmiku województwa wielkopolskiego w roku 1998 i 2002. Raz pod prąd, raz z prądem

Wybory do sejmiku województwa wielkopolskiego to wydarzenie, które wpisuje się w długą historię regionu. Wielkopolska to region, na którym od wieków toczyły się ważne wydarzenia polityczne i kulturowe. To tutaj narodziły się pierwsze państwowe struktury Polski, a także wybuchło powstanie wielkopolskie, które przyczyniło się do odzyskania przez Polskę niepodległości. Dzisiaj wybory do sejmiku są kolejnym krokiem w rozwoju regionu i okazją do wyrażenia swojego głosu przez mieszkańców. W niniejszym artykule przeanalizujemy wybory na poziomie wojewódzkim – do sejmiku województwa wielkopolskiego odbywające się w roku 1998 oraz 2002. Dominującymi metodami badawczymi wykorzystywanymi w ramach pracy są: analiza systemowa średniego rzędu oraz metoda porównawcza.

Wybory samorządowe to jedno z najważniejszych wydarzeń demokratycznych w Polsce. W ich trakcie mieszkańcy wybierają władze lokalne, które będą reprezentować ich interesy przez kolejne lata. Wybory samorządowe są także

[1] ORCID: 0000-0002-7720-1260.

[2] ORCID: 0000-0001-6243-7310.

okazją do przetestowania swojej siły politycznej przez partie i ugrupowania, a ich wynik ma wpływ na sytuację polityczną w kraju.

Wybory samorządowe w 1998 roku były jednymi z najważniejszych wydarzeń politycznych w Polsce po transformacji ustrojowej. Były to pierwsze wybory do samorządu terytorialnego w Polsce, w których wyłoniono samorządy związane z reformą administracyjną z 1999 roku. W wyniku tych wyborów powstały gminy, powiaty i województwa, które do dziś funkcjonują w Polsce^[3]. Frekwencja w tych wyborach wyniosła – w zależności od organów – prawie 40 i więcej procent (w przypadku sejmików – 45,35%^[4]), co było wysokim wynikiem jak na pierwsze wybory po zmianie ustroju. Jest to istotne zwłaszcza w kontekście, iż wybory te były wyjątkowo skomplikowane z punktu widzenia wyborców; związane było to między innymi z organizacją kart do głosowania^[5]. Wybory te przyczyniły się do zmiany układu politycznego w Polsce, a także zwiększyły znaczenie samorządu terytorialnego w życiu społeczności lokalnych. Były to również wybory, które przyspieszyły proces modernizacji i unowocześnienia polskiej administracji publicznej.

W wyborach w 1998 roku, które odbyły się 11 października, do sejmiku województwa wielkopolskiego wybrano ostatecznie 60 radnych. Utworzonych zostało 9 okręgów wyborczych^[6].

[3] *Rocznica podziału. 18 lipca minęło 20 lat od reformy administracyjnej*, mp, 19.07.2018, za: <https://samorząd.pap.pl/kategoria/archiwum/rocznica-podzialu-18-lipca-minelo-20-lat-od-reformy-administracyjnej> [dostęp: 11.04.2023].

[4] Obwieszczenie Państwowej Komisji Wyborczej z dnia 23 października 1998 r., Dz.U.1998, nr 131, poz. 861.

[5] T. Zarycki, *Wybory samorządowe w 1998 r.*, [w:] *Decentralizacja terytorialnej organizacji kraju: założenia, przygotowanie, ustawodawstwo*, G. Gorzelak (red.), Warszawa 1999, s. 39.

[6] M. Walczak, *Analiza wyborów do Sejmiku Województwa Wielkopolskiego cz. 1 – wybory 1998, 2002 i 2006*, za: <https://latarnikkaliski.pl/analiza-wyborow-do-sejmiku-wojewodztwa-wielkopolskiego-cz-1-wybory-1998-2002-i-2006/> [dostęp: 11.04.2023].

Tabela 17.1. Liczba wybieranych radnych i granice okręgów w wyborach do Sejmiku Województwa Wielkopolskiego w 1998 roku.

Okręg	Granice okręgu	Liczba radnych
1	m. Poznań	10
2	powiaty: poznański, obornicki, średzki, śremski	7
3	m. Konin, powiaty: koniński, kolski, słupecki, turecki	8
4	m. Kalisz, powiaty: kaliski, jarociński, pleszewski	6
5	powiaty: ostrowski, kępiński, krotoszyński, ostrzeszowski	6
6	m. Leszno, powiaty: leszczyński, gostyński, kościański, rawicki	6
7	powiaty: szamotulski, wolsztyński, międzychodzki, grodziski, nowotomyski	6
8	powiaty: pilski, chodzieski, czarnkowsko-trzcianecki, złotowski	5
9	Powiaty: gnieźnieński, wągrowiecki, wrzesiński	5

Źródło: Rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 21 sierpnia 1998 r. w sprawie podziału powiatów i województw na okręgi wyborcze oraz ustalenia liczby radnych wybieranych w każdym okręgu wyborczym.

W wyborach zwyciężył Komitet Wyborczy Sojusz Lewicy Demokratycznej, uzyskując prawie 400 tys. głosów. Drugie miejsce, z prawie 294 tys. głosów, zajął Komitet Wyborczy Akcja Wyborcza Solidarność, a trzecie – Przymierze Społeczne.

Tabela 17.2. Wyniki wyborów do sejmiku województwa wielkopolskiego w 1998 roku.

Nazwa komitetu	Liczba oddanych głosów
KKW Sojusz Lewicy Demokratycznej	399 387
KW Akcja Wyborcza Solidarność	293 855
KKW Przymierze Społeczne: PSL–UP–KPEiR	142 445
Zarząd Unii Wolności	136 101
Zarząd Główny Stowarzyszenia „Rodzina Polska”	61 207
KW Ruch Patriotyczny Ojczyzna	29 205

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych PKW.

W pierwszych wyborach samorządowych na tym poziomie uprawnionych do głosowania było prawie 2,5 miliona osób. Zwraca uwagę względnie wysoka

frekwencja, która wyniosła 48,8%, co spowodowane było prawdopodobnie zainteresowaniem wyborców nowym rodzajem głosowania. Szczegółowy rozkład głosów zaprezentowany został w tabeli nr 17.3.

Tabela 17.3. Liczba oddanych głosów w wyborach do sejmiku wielkopolskiego w 1998 roku.

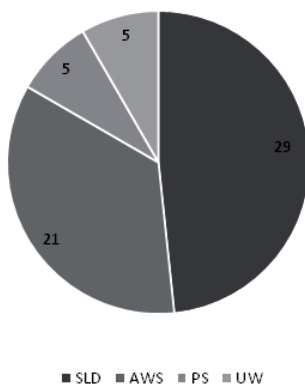
Uprawnionych do głosowania	Wydanych kart	Oddanych głosów	Głosów ważnych	Głosów nieważnych
2 439 398	1 189 943	1 188 199	1 062 200	125 999

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych PKW.

Mimo zwycięstwa w skali kraju rządzącej Akcji Wyborczej Solidarność, w przypadku województwa wielkopolskiego największą popularnością cieszył się Sojusz Lewicy Demokratycznej, który uzyskał 29 mandatów. AWS zajął drugie miejsce z wynikiem 21 mandatów, natomiast po 5 osób do sejmiku wprowadziło PS i UW.

Rysunek 17.1. Podział mandatów w sejmiku województwa wielkopolskiego po wyborach w 1998 r.

Podział mandatów w Sejmiku Województwa Wielkopolskiego po wyborach w 1998 roku

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych PKW.

Ostatecznie, dzięki takim wynikom, utworzona została koalicja SLD–PS, zaś na czele zarządu stanął Stefan Mikołajczak (SLD), a wicemarszałkami zostali: Jan Kopczyk (PSL) i Kazimierz Kościelny (SLD).

Tabela 17.4. Wyniki komitetów, wybrani radni w okręgach województwa wielkopolskiego w 1998 roku.

	SLD	AWS	PS	UW	Suma
Okręg 1	4	4	0	2	10
Okręg 2	3	2	1	1	7
Okręg 3	4	3	1	0	8
Okręg 4	3	2	1	0	6
Okręg 5	3	2	1	0	6
Okręg 6	3	2	1	0	6
Okręg 7	3	2	0	1	6
Okręg 8	3	2	0	1	6
Okręg 9	3	2	0	0	5
Suma:	29	21	5	5	60

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Państwowej Komisji Wyborczej.

W dniu 27 października 2002 roku odbyły się kolejne wybory samorządowe. Ponownie dokonano elekcji sejmików wojewódzkich, rad powiatów, gmin, rady miasta stołecznego Warszawy, rad dzielnic w Warszawie, a także prezydentów, burmistrzów i wójtów. Jedną z istotniejszych zmian w ordynacji było zmniejszenie liczby radnych, a także zmniejszenie liczby okręgów. W 6. wielkopolskich okręgach wybierano 39 radnych^[7].

[7] Uchwała nr LO\722\2002 Sejmiku Województwa Wielkopolskiego z dnia 9 lipca 2002 r. w sprawie podziału na okręgi wyborcze, ustalenia numerów i granic okręgów wyborczych oraz liczby radnych wybieranych w okręgu wyborczym dla wyborów do Sejmiku Województwa Wielkopolskiego.

Tabela 17.5. Liczba wybieranych radnych i granice okręgów w wyborach do sejmiku województwa wielkopolskiego w 2002 r.

Okręg	Granice okręgu	Liczba radnych
1	m. Poznań	6
2	powiaty: chodzieski, czarnkowsko-trzcianecki, międzychodzki, obornicki, pilski, szamotulski, wągrowiecki, złotowski	7
3	powiaty: gnieźnieński, poznański, śremski, wrzesiński	7
4	m. Konin, powiaty: koniński, kolski, słupecki, turecki	5
5	m. Kalisz, powiaty: jarociński, kaliski, kępiński, ostrowski, ostrzeszowski, pleszewski	7
6	m. Leszno, powiaty: gostyński, grodziski, kościański, krotoszyński, leszczyński, nowotomyski, rawicki, wolsztyński	7

Źródło: Uchwała nr LO\722\2002 Sejmiku Województwa Wielkopolskiego z dnia 9 lipca 2002 r. w sprawie podziału na okręgi wyborcze, ustalenia numerów i granic okręgów wyborczych oraz liczby radnych wybieranych w okręgu wyborczym dla wyborów do Sejmiku Województwa Wielkopolskiego.

Zmiana spowodowała zmniejszenie się stosunku liczby radnych wybieranych w województwie do liczby okręgów. W 1998 roku wynosił on 6,67, natomiast w 2002 roku – 6,5. Jest to wprawdzie nieznacząca zmiana, jednak w skali kraju, jak wskazuje się w literaturze, dokonywano istotniejszych korekt, które wpływały na deformację głosu wyborców^[8].

Tabela 17.6. Stosunek liczby radnych do liczby okręgów w Wielkopolsce w wyborach w 1998 i 2002 r.

	1998	2002
Stosunek liczby radnych do liczby okręgów	6,67	6,5

Źródło: opracowanie własne.

W wyborach ostatecznie zwyciężył, podobnie jak przed 4 lata, Komitet SLD–UP, uzyskując jednak sporo mniejszą liczbę głosów (prawie 268 tys.). Drugie

[8] L. Nikolski, *System wyborczy do sejmików województw*, „Państwo i Społeczeństwo” 2009, vol. IX, nr 1.

miejsce otrzymał Komitet PO–PiS (162 tys.), trzecie – Samoobrona RP (149 tys.). Wśród uzyskujących mandaty do sejmiku znalazły się także PSL (123 tys.) i LPR (109 tys.). Szczegółowe wyniki zaprezentowane zostały w tabeli nr 17.7.

Tabela 17.7. Wyniki wyborów do sejmiku województwa wielkopolskiego w 2002 roku.

Komitet	Liczba głosów
KKW Sojusz Lewicy Demokratycznej – Unia Pracy	267 769
KKW Platforma Obywatelska – Prawo i Sprawiedliwość	162 103
KW Samoobrona RP	148 781
KW Polskiego Stronnictwa Ludowego	122 577
KW Liga Polskich Rodzin	108 735
KWW Konfederacja Ruch Obrony Bezrobotnych RP	35 752

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych PKW.

Co interesujące, tym razem wielkopolskie wyniki zbieżne były z tendencjami ogólnokrajowymi z 1997 r., czyli wygraną SLD–UP w wyborach parlamentarnych.

Tabela 17.8. Liczba oddanych głosów w wyborach do sejmiku wielkopolskiego w 1998 r.

Uprawnionych do głosowania	Wydanych kart	Oddanych głosów	Głosów ważnych	Głosów nieważnych
2 552 419	1 171 926	1 168 417	960 052	208 365

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych PKW.

Frekwencja w powyższych wyborach była nieco niższa niż w poprzednich i wyniosła 45,9%. Zwraca uwagę znacząco wyższa liczba głosów nieważnych. O ile w przypadku pierwszych wyborów wynosiła ona 10,6%, o tyle w przypadku kolejnych – aż 17,8%.

W Wielkopolsce największą liczbą radnych dysponował, jak wykazano, SLD–UP – 13. Kolejno w Sejmiku zasiadali również przedstawiciele: PO–PiS (8 mandatów), Samoobrony RP (7 mandatów), LPR (6 mandatów) oraz PSL (5 mandatów).

Tabela 17.9. Wyniki komitetów, wybrani radni w okręgach województwa wielkopolskiego w 2002 r.

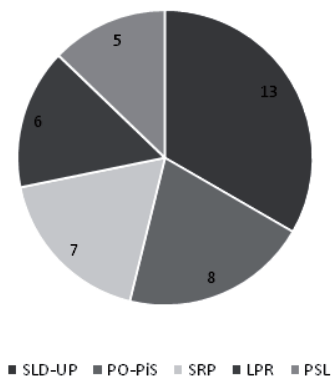
	SLD-UP	PO-PiS	SRP	LPR	PSL	Suma
Okręg 1	2	3	0	1	0	6
Okręg 2	3	1	1	1	1	7
Okręg 3	3	1	1	1	1	7
Okręg 4	1	0	2	1	1	5
Okręg 5	2	1	2	1	1	7
Okręg 6	2	2	1	1	1	7
Suma:	13	8	7	6	5	39

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych PKW.

Ostatecznie utworzono koalicję SLD-UP-PSL, wspieraną także przez polityków PO. Na czele zarządu stanął ponownie Stefan Mikołajczak, a wicemarszałkami zostali: Kazimierz Kościelny (SLD) i Józef Racki (PSL). W wyniku zmian z 10 października 2005 roku Stefan Mikołajczak i Kazimierz Kościelny zrezygnowali z pełnionych funkcji, natomiast funkcję marszałka objął Marek Woźniak (PO), a wicemarszałkiem został Przemysław Piasta (LPR).

Rysunek 17.2. Podział mandatów w sejmiku województwa wielkopolskiego po wyborach w 2002 r.

Podział mandatów w Sejmiku Województwa Wielkopolskiego po wyborach w 2002 roku

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych PKW.

Podsumowanie

W artykule przeanalizowano wybory do sejmiku województwa wielkopolskiego odbywające się w 1998 oraz w 2002 roku. W artykule uwzględniono kwestie dotyczące organizacji pierwszych wyborów do tego organu, a także wyniki wyborów, liczby oddanych głosów i kwestie podziału na okręgi. W artykule wykazano, że sejmik jest przedmiotem rozgrywek partii politycznych, choć na mniejszą skalę niż w przypadku reprezentacji ogólnokrajowych.